

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Лабораторія практичної психології,
соціальної роботи
та інклюзивного навчання

**ОРІЄНТОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ ФАХІВЦІВ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ
КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»
НА 2018–2019 Н. Р.**

Інструктивно-методичний лист

**Миколаїв
2018**

**ОРІЄНТОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ
ФАХІВЦІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»
НА 2018–2019 Н. Р.**

Методичний лист

Укладачі:	І. В. Телешова, завідувач навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання К. Ю. Алхімова, методист навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання
Відповідальна за випуск:	В. В. Стойкова, к.пед.н., заступник директора з науково-педагогічної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією вченої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 20.08.2018 № 2.

Орієнтовні напрями роботи фахівців психологічної служби Миколаївської області в процесі реалізації Концепції «Нова українська школа» на 2018–2019 н. р.: методичний лист. Укл. : І. В. Телешова, К. Ю. Алхімова. – Миколаїв: ОППО, 2018. – 28 с.

© Лабораторія практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання

© Лабораторія редакційно-видавничої діяльності Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

2018

ВСТУП

Сьогодення і процес реформації системи освіти ставлять нові задачі перед працівниками психологічної служби. Психологи і соціальні педагоги мають бути першими, хто не просто повинен знати нововведення і зміни, що відбуваються і впроваджуватимуть в новій українській школі відповідно до Концепції, а й допомогти всім учасникам освітнього процесу адаптуватися до змін і, головне, реалізувати свій творчий і інтелектуальний потенціал.

Із огляду на соціально-політичну ситуацію в країні одним із пріоритетних напрямів роботи працівників психологічної служби слід уважати соціально-психологічний захист і психологічну допомогу родинам, і насамперед дітям, які опинилися в складних життєвих обставинах, постраждали від військових дій, і внутрішньо переселеним особам. Основна мета роботи полягає в тому, щоби діти, яких життя вже з перших років навчає бути дорослими, зуміли довіряти світу і знайшли своє місце в ньому.

Вагому увагу психологічна служба в процесі становлення особистості приділяє профілактичній роботі. Лише маючи правильні орієнтири, дитина зможе протистояти негативному впливу руйнівної інформації, з якою зустрічається як у реальному, так і віртуальному світі.

Сучасні тенденції розвитку країни й освіти формують загальне спрямування діяльності психологічної служби, яка повинна сприяти розвитку «Я-концепції» дитини, формуванню готовності підлітків до особистісного, професійного, політичного вибору, формуванню соціальної компетентності як передумови ефективної соціалізації молоді.

РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Щорічний моніторинг забезпеченості закладів освіти практичними психологами і соціальними педагогами свідчить, що у 2017–2018 н.р. штат працівників психологічної служби збільшився порівняно з минулим роком на 47 осіб. Зараз у Миколаївській області працює 666 осіб, що становить 54 % від їх нормативної потреби. Із загальної кількості фахівців – 473 практичні психологи (74,6 %), 161 соціальний педагог (25,4 %) та 32 методисти, які відповідають за психологічну службу.

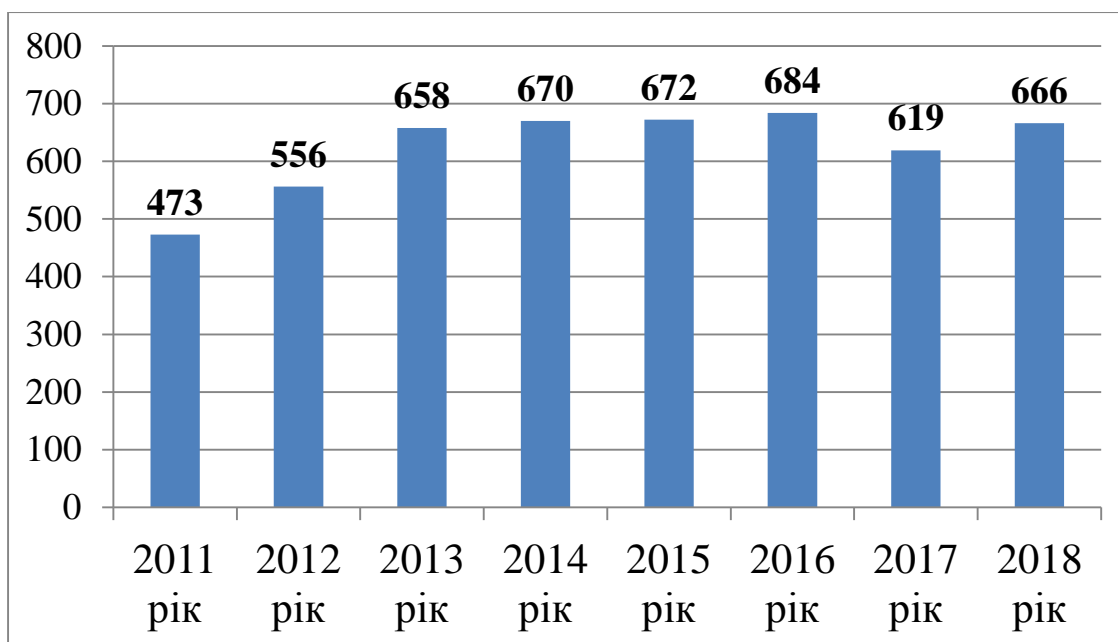

Рис.1 Динаміка чисельності фахівців психологічної служби Миколаївської області (кількість осіб)

Відповідно до нормативів чисельності заклади освіти області забезпечені ставками практичних психологів на 40 %, а соціальних педагогів на 14 %. Порівняно з минулим роком відбулося збільшення фахівців на 47 осіб.

Протягом багатьох років найкраща забезпеченість ставками практичних психологів закладів дошкільної освіти та закладів

загальної середньої освіти спостерігається у містах Миколаєві, Южноукраїнську та Первомайську. Найнижчі показники розвитку психологічної служби системи освіти в Арбузинському, Березанському, Березнегуватському, Братському, Вознесенському, Кривоозерському, Первомайському районах.

Найкраще забезпечені працівниками психологічної служби заклади освіти інтернатного типу, які укомплектовані практичними психологами на 100 %, та соціальними педагогами на 64 %, а також професійно-технічні заклади області, кількість практичних психологів яких нараховує 87 %.

Складною залишається ситуація забезпечення практичними психологами позашкільних закладів освіти, вечірніх шкіл та закладів фахової передвищої освіти (24 %).

Показник забезпеченості закладів освіти посадами соціальних педагогів є значно нижчим від показника забезпеченості посадами практичних психологів, особливо в закладах дошкільної освіти.

Моніторинг забезпечення введення та збереження посад практичних психологів і соціальних педагогів у закладах освіти всіх типів, форм власності та органів підпорядкування свідчить, що протягом 2018 року збережено та збільшено посади практичних психологів на 7,1 % порівняно з минулим роком.

Щорічний аналіз стану забезпеченості матеріально-технічних умов для організації діяльності працівників психологічної служби, який здійснює лабораторія показав, що в закладах освіти Миколаївської області недостатньо уваги приділяється вирішенню проблеми створення належних умов праці для практичних психологів і соціальних педагогів. За результатами аналізу інформації про забезпечення працівників психологічної служби системи освіти кабінетами станом на травень 2018 року маємо такі дані:

- практичні психологи забезпечені кабінетами на 96 %, проте лише 7,2 % практичних психологів закладів освіти області мають і робочий і навчальний кабінети. У 74,2 % практичних

психологів є тільки одне робоче приміщення, суміщене робоче місце мають 22,4 % практичних психологів, не мають робочих місць 4 % практичних психологів області;

- 59 % соціальних педагогів працюють в окремих робочих кабінетах (цей показник порівняно з минулим навчальним роком збільшився на 21 %), суміщене робоче місце мають 31,7 % соціальних педагогів, у 9,3 % соціальних педагогів немає робочих місць.

Забезпеченість меблями (письмовий стіл, журнальний стіл, сейф або шафа, що замикається, стілець, шафа секційна для навчально-методичних матеріалів, шафа для одягу) становить лише 48 %.

Забезпеченість обладнанням (фліп-чарт (магнітна дошка), комп'ютер (із доступом до інтернет-мережі) + ліцензоване програмне забезпечення, цифрова камера, багатофункціональний пристрій (принтер, сканер, ксерокс), диктофон, переносний USB-накопичувач, телефон) становить 14 %.

Науково-методичне забезпечення становить 60 %.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РІВНЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Відповідно до Плану заходів щодо розвитку психологічної служби системи освіти на період до 2020 року навчально-методична лабораторія практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання активно співпрацювала із ДНУ «Інститутом модернізації змісту освіти» з питань розробки зразків та інструкцій щодо заповнення робочих журналів, розробки циклограми організації діяльності фахівців психологічної служби. Методист із психологічної служби міського методичного кабінету управління освіти Первомайської міської ради Олійникова Н. Д.

від Миколаївської області як учасник робочої групи щодо розроблення єдиних вимог до планування, ведення професійної документації та питань діяльності фахівців психологічної служби надавала пропозиції щодо ведення робочих журналів практичними психологами, соціальними педагогами.

Протягом 2017–2018 н.р. лабораторія і працівники психологічної служби області проводили просвітницьку роботу, що сприяла популяризації роботи «Телефонів довіри»:

- проводили консультації з дітьми, педагогами, батьками;
- розміщували інформацію про телефон довіри на інформаційних куточках і сайтах своїх закладів освіти.

Лабораторія систематично досліджує питання стану розвитку психологічної служби області й аналізує кадровий склад працівників психологічної служби. У 2017–2018 н.р. атестацію пройшли 78 осіб, із них 1 психолог підтвердив свою категорію, а 76 працівників психологічної служби підвищили рівень своєї професійної майстерності.

ПОКРАЩЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У 2017–2018 н. р. оновлено тематику занять курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників та керівних кадрів, а саме:

- «Психологічні арт-практики як спосіб підвищення емоційної стабільності та саморегуляції»;
- «Ігрові технології як інструмент психопрофілактичної, розвивальної та корекційної роботи психолога, соціального педагога»;
- «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»;

- «Форум-театр як інноваційний метод профілактики і психокорекції соціальних проблем»;
- «Конфлікти у шкільному середовищі та шляхи їх подолання»;
- «Комп'ютерна залежність та кібербулінг»;
- «Превентивні програми в роботі працівників психологічної служби»;
- «Психічний стрес та його ознаки у дітей та дорослих»;
- «Самопізнання як основа професійного вдосконалення працівника психологічної служби».

Із метою впровадження інноваційних програм тренінгів для всіх учасників освітнього процесу з актуальних питань діяльності психологічної служби у 2018–2019 н.р. заплановано розробити тренінг щодо розвитку емоційного інтелекту для вчителів початкових класів.

У 2018–2019 н. р. заплановано впровадження спецкурсу з підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в закладі освіти» для працівників психологічної служби.

Навчально-методична лабораторія практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання забезпечує підготовку та публікацію інформаційних, аналітичних матеріалів, методичних посібників, рекомендацій, статей із актуальних питань діяльності психологічної служби. Протягом 2017–2018 н. р. на засіданні науково-методичної комісії МОППО від 27.03.2018 № 1 затверджено методичні посібники:

- «Формування соціально зрілої особистості сучасних випускників в акмеологічному освітньому просторі на уроках психології для 10–11 класів»;
- «Стежка розвитку» для роботи з учнями молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами .

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У ПОДОЛАННІ НЕГАТИВНИХ ЯВИЩ У МОЛОДІ

Поширення серед підлітків негативних явищ жорстокості, насильства, міжособистісних конфліктів, проявів суїцидальних тенденцій, уживання алкогольних та наркотичних засобів вимагає здійснення постійної профілактичної роботи у діяльності спеціалістів психологічної служби.

Методистами з психологічної служби районів (міст), практичними психологами та соціальними педагогами Миколаївської області проведено такі заходи:

засідання проблемної групи: «Підготовка працівників психологічної служби щодо роботи з дітьми, які опинилися в кризовому стані»;

круглих столів: «Система роботи щодо попередження жорстокості, насилля, агресії та правопорушень серед учнівської молоді», «Формування позитивної орієнтації учнів на здоровий спосіб життя».

Методичний діалог: «Організація роботи з дітьми, які потребують посиленої психолого-педагогічної уваги в закладі загальної середньої освіти», «Формування психологічного клімату в педагогічному колективі».

Семінари: «Ненасильницьке спілкування. Методика емпатійної взаємодії», «Статеве виховання дітей і молоді з порушеннями розвитку», «Формування безпечної поведінки учнів. Презентація програми «Вчимо дитину захищатися», «Психологічна допомога дітям, які опинились у складних життєвих ситуаціях», «Теоретичні, методологічні та практичні особливості застосування сучасних психологічних технік та технологій у роботі із клієнтами різного віку», «Упровадження програми з протидії торгівлі людьми «Особиста гідність. Безпека

життя. Громадянська позиція» у закладах професійно-технічної освіти», «Особливості кризового консультування дітей», «Арт-терапевтичні техніки в роботі з дітьми, які потребують посиленої психолого-педагогічної уваги», «Служба порозуміння як технологія подолання конфліктів», «Профілактика булінгу як соціального явища у шкільному середовищі», «Медіаграмотність: формування інформаційної компетентності особистості «Особливості впровадження програми профілактики конфліктів і правопорушень серед учнівської молоді «Будуємо майбутнє разом».

Засідання методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів: «Підвищення рівня психологічних знань як умова розвитку компетенції батьків у питаннях виховання дітей», «Організація соціально-психологічного супроводу дітей, які потребують підвищеної педагогічної уваги в умовах інклюзивного навчання», «Психологічний супровід самопізнання та становлення свідомої життєвої позиції підлітків», «Формування моральних цінностей у школярів у контексті діяльності психологічної служби закладу загальної середньої освіти», «Системний підхід до діагностики та корекції девіантної поведінки підлітків», **Практикуми, тренінги:** «Я психолог: перші кроки в професію», «Відверта розмова: інформаційно-освітня програма для учнів та батьків щодо профілактики алкогольної залежності», «Розвиток навичок кризового консультування. Основи кризового спілкування», «Взаємодія практичного психолога та соціального педагога в освітньому процесі», «Шляхи виявлення, ідентифікації та визначення потреб дітей, які постраждали від торгівлі людьми», «Введення в шкільне життя: форми здійснення наступності між ЗДО і ЗЗСО», «Використання технології «форум-театр» у профілактичній роботі щодо попередження торгівлі людьми», «Упровадження здоров'язберігаючих технологій», «Безпечний Інтернет», «Профілактика захворювання на ПСШ, туберкульоз, гепатити та ВІЛ», «Соціально-психологічний клімат у дитячому та учнівському колективі», «Розвиток навичок

психологічного консультування. Основи кризового консультування» «Сімейна розмова: інформаційно-освітня програма для учнів і батьків щодо профілактики алкогольної залежності», «Цінність людського життя. Профілактика аутоагресивної поведінки серед молоді», «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» «Мова життя: азбука ненасильницького спілкування», «Діагностика та корекція насильства в закладі загальної середньої освіти», «Профілактика синдрому професійного вигорання», «Психологічні ігри у роботі психолога». **Трендова студія** «Дорога до серця дитини». Зустріч з представниками центру підтримки людей з особливими потребами «ЕМАУС». **Засідання проблемної групи «Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми»** тема № 1 «Попередження насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми», тема № 2 «Принципи встановлення довірливих стосунків з родиною». **Тематичні консультації** «Самопошкоджуюча поведінка дитини: алгоритм підтримки та допомоги»; «Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення». **Інтерактивні лекції** «Комп'ютерне покоління: новий тип комунікації та світогляду», «Неврози у дітей: причини, симптоми, терапія». **Онлайн-курс** «Пропедевтика психологічного супроводу дитини в навчальному закладі» за участю кандидата психологічних наук Перепади О. М. тема № 1 «Затримка психічного розвитку», тема № 2 «Логопедичні вади, порушення розвитку шкільних навичок», тема № 3 «Порушення мовлення. Розлади шкільних навичок», тема № 4 «Робота з дітьми, що мають гіперактивний розлад дефіциту уваги», тема № 5 «Робота з дітьми, що мають розлад спектру аутизму» тема № 6 «Робота з дітьми, що мають ендогенні розлади». **Майстер-класи:** «Методи арт-терапії в роботі практичного психолога з негативним емоційним станом клієнта», «Емоційний інтелект: навичка, якої не вчать у школі».

Протягом 2017–2018 навчального року працівники лабораторії провели низку заходів, спрямованих на навчання фахівців служби, щодо профілактики і превенції конфліктів,

насильства, агресивної, жорстокої та девіантної поведінки в учнівських колективах, зокрема: **навчальний тренінг «Попередження насильства над дітьми в закладі освіти».**

Працівники психологічної служби впроваджують у закладах освіти програми соціально-педагогічної і психологічної роботи з профілактики насильства і конфліктів у середовищі здобувачів освіти з використанням медіації.

Із метою популяризації ненасильницьких методів вирішення конфліктів працівниками навчально-методичної лабораторії проведено **навчальний тренінг «Базові навички медіатора в закладі освіти. Забезпечення участі жінок і дітей у вирішенні конфліктів і миробудуванні»** для працівників психологічної служби. Також у 2017–2018 н. р. введено спецкурс для соціальних педагогів **«Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект».**

ПРОФІЛАКТИКА НАСИЛЛЯ В ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Лабораторія забезпечує методичний супровід профілактики різних форм насильства серед здобувачів освіти через упровадження відновних практик у закладах освіти.

Протягом 2017–2018 навчального року працівники лабораторії провели низку заходів, спрямованих на навчання фахівців служби в питанні профілактики і превенції конфліктів, насильства, агресивної, жорстокої та девіантної поведінки в учнівських колективах, зокрема: **навчальний тренінг «Попередження насильства над дітьми в закладі освіти».** Пройшли навчання 57 психологів.

Із метою популяризації ненасильницьких методів вирішення конфліктів працівниками навчально-методичної лабораторії для фахівців психологічної служби Миколаївської області проведено

навчальний тренінг «Базові навички медіатора в закладі освіти. Забезпечення участі жінок і дітей у вирішенні конфліктів і миробудуванні» для працівників психологічної служби. Пройшли тренінгові навчання й отримали сертифікати 20 психологів. У Миколаївській області діє 8 шкільних служб порозуміння. Також у 2017–2018 н. р. введено спецкурс для соціальних педагогів «Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект».

Лабораторією забезпечено реалізацію навчально-профілактичної програми «Дорослішай на здоров'я». У лютому 2018 року проведено навчальний тренінг із підготовки тренерів курсу «Дорослішай на здоров'я». Навчання пройшли й отримали сертифікати 22 працівники. 71 фахівець психологічної служби з метою формування у підлітків здорового способу життя та збереження репродуктивного здоров'я, усвідомлення цінності здоров'я як основи успішної самореалізації, відповідального ставлення до збереження сімейних цінностей, основ відповідального батьківства, впроваджує просвітницько-профілактичну програму «Дорослішай на здоров'я». Кількість отримувачів послуг становить 1 000 осіб.

ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОГО АЛКОГОЛІЗМУ

У Миколаївській області протягом 2017–2018 навчального року інформаційно-освітня протиалкогольна програма для підлітків та їх батьків «Сімейна розмова» упроваджувалася у 156 закладах освіти. Кількість отримувачів послуг становить 4 699 осіб.

У грудні 2017 року лабораторією проведено обласний семінар-практикум «Упровадження інформаційно-просвітницької протиалкогольної програми «Сімейна розмова».

На сьогодні географія реалізації програми поширилася майже на всю Миколаївщину. До програми не долучилися лише Березанський, Братський та Новоодеський райони.

Із метою методичної підтримки реалізації інформаційно-просвітницької протиалкогольної програми «Сімейна розмова» продовжує діяти сайт «Сімейна розмова на Миколаївщині», який наповнюється інформаційно-освітнім контентом (соціальна реклама, відеоматеріали з досвіду роботи працівників психологічної служби, відеоролики виступів агітбригад учнів 7–8 класів) (<https://sites.google.com/site/simejnarozmova/>).

Заслуговує на увагу досвід психологів та соціальних педагогів у впровадженні програми «Сімейна розмова» міст Миколаєва, Первомайська, Южноукраїнська та Очакова, Вітовського, Єланецького, Баштанського, Арбузинського, Первомайського та Казанківського районів, матеріали яких розміщено на зазначеному сайті.

Ураховуючи високу ефективність програми та з метою організації масштабної протиалкогольної профілактичної кампанії, у рамках діяльності психологічної служби системи освіти рекомендуємо в 2018–2019 навчальному році продовжити впровадження інформаційно-освітньої протиалкогольної програми «Сімейна розмова». Електронна версія всіх матеріалів програми розміщена на сайті: www.mon.gov.ua у розділі позашкільна освіта, виховна робота та захист прав дитини.

ПОСИЛЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ У ЗАПОБІГАННІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Однією з проблем, що стоять сьогодні перед Україною та світовою спільнотою, є торгівля людьми. Незважаючи на

здійснення певних заходів щодо протидії торгівлі людьми, проблема залишається актуальною.

Із метою зменшення ризику потрапляння дітей та молоді до сексуального та трудового рабства працівниками психологічної служби ведеться систематична робота щодо профілактики цього явища.

Із 2011 року в закладах освіти Миколаївської області впроваджується програма «Особистісна гідність. Безпека життя. Громадянська позиція». Комплекс методичних посібників та настільні ігри у складі програми («Рожеві окуляри», «Галопом по Європах») розроблені в рамках проекту «Попередження торгівлі людьми шляхом розвитку соціальної роботи та мобілізації громад» та впроваджуються за підтримки представництва міжнародної організації з міграції в Україні у партнерстві з Українським фондом «Благополуччя дітей».

Щороку проводиться навчання педагогічних працівників за програмою «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція». Навчено понад 400 педагогічних працівників Миколаївської області. Останнє навчання пройшли заступники з навчально-виховної роботи.

За матеріалами програми на курсах підвищення кваліфікації працівникам психологічної служби читаються лекції «Особистісна гідність. Безпека життя. Громадянська позиція».

У червні проведено семінару-практикум «Використання інтерактивних ігор «Галопом по Європах», «Рожеві окуляри» та коміксів у профілактичній діяльності фахівців психологічної служби».

Зважаючи на гостроту та актуальність явища «торгівлі людьми», рекомендуємо в 2018–2019 навчальному році продовжити впровадження програми «Особистісна гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» за рахунок факультативів та гурткової роботи.

Упровадження в освітній процес закладів загальної середньої освіти програми «Особиста гідність. Безпечна поведінка. Громадянська позиція» є ефективним елементом профілактики торгівлі людьми в громаді, що гарантує захищеність підростаючого покоління.

ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОГО РІВНЯ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

Визначальним фактором продуктивності діяльності психологічної служби є компетентність, професійна майстерність, високий рівень мотивації та відповідні особистісні якості працівників служби. У зв'язку з цим актуальним питанням є програмно-методичне забезпечення процесу підвищення фахового рівня практичних психологів і соціальних педагогів. Тому важливим напрямом діяльності навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання МОППО є організація курсів підвищення кваліфікації для методистів, практичних психологів, соціальних педагогів області. За поточний навчальний рік навчання на курсах у МОППО пройшли 76 працівників психологічної служби. Ще 50 працівників служби пройшли навчання в рамках проблемно-тематичних та авторських курсів.

Лабораторією забезпечено роботу online-студії з обміну досвідом «Інноваційна діяльність фахівців психологічної служби системи освіти». Проведено вебінар для методистів із психологічної служби області: «Психологічна служба системи освіти України в умовах децентралізації».

Протягом квітня серед працівників психологічної служби області проведено online-фестиваль «Психолог-інноватор сучасного освітнього закладу» з обміну досвідом роботи практичних психологів та соціальних педагогів. Проекти, що були представлені на фестивалі, об'єднували теми:

1. Робота з дітьми з особливими освітніми потребами.
2. Корекційна і профілактична робота психолога (впровадження інноваційних програм).
3. Попередження кібербулінгу.
4. Робота психолога в НУШ.

Популяризація діяльності психологічної служби серед громадськості проводиться через засоби масової інформації. Протягом 2017–2018 н. р. працівниками навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання МОІППО підготовлено працівників психологічної служби та організовано їх виступи на Миколаївському обласному телеканалі «Миколаїв» у рамках програми «Це Вас хвилює»; 3 практичних психологи взяли участь у прямих ефірах.

№ з/п	Тема	ПІБ практичного психолога
1.	Запобігання проявам насилля в професійно-технічних закладах освіти	Телешова І. В.
2.	Толерантне спілкування як профілактика насилля та булінгу в соціумі	Пінюгіна К. О.
3.	Як поводити себе у незвичайних ситуаціях життя	Моргун М. С.

ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ І УСТАНОВ ОСВІТИ

Із метою підвищення рівня психологічної культури педагогів у червні 2018 року працівники навчально-методичної лабораторії практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного

навчання провели тренінг для заступників директорів із навчально-виховної роботи інтернатних закладів освіти Миколаївської області в рамках обласного науково-практичного семінару на тему «Тренінг як ефективна форма проведення педагогічної ради та розвитку професійних компетентностей».

Із метою підвищення якості управлінської діяльності в умовах формування нової української школи проведено:

- семінар «Роль, місце та основні функції практичного психолога, соціального педагога в організації освітнього процесу» для керівників закладів освіти;
- вебінар «Діяльність психологічної служби в умовах децентралізації та реформування освіти» для керівників закладів і установ освіти;
- тренінг «Формування готовності усіх учасників освітнього процесу до впровадження Концепції «Нова українська школа» у рамках проведення літньої школи для фахівців психологічної служби.

Заплановано на серпень 2018 року проведення семінару для практичних психологів, соціальних педагогів та методистів психологічної служби «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» у рамках методичного активу.

ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Навчально-методична лабораторія практичної психології, соціальної роботи та інклюзивного навчання МОППО забезпечує організацію та проведення обласних конференцій, семінарів із актуальних питань розвитку психологічної служби всіх рівнів освіти за спільної участі керівників установ освіти, закладів освіти

та працівників психологічної служби з метою пошуку нових шляхів професійної взаємодії і розвитку.

Протягом 2017–2018 навчального року навчально-методична лабораторія провела на обласному рівні:

- круглий стіл «Проблеми розвитку емоційного інтелекту вчителів початкової освіти в умовах Нової української школи»;
- психологічні майстер-класи для фахівців служби:
 - 1) «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу щодо вирішення проблемних ситуацій у житті та навчанні»;
 - 2) «Арт-техніки в роботі практичних психологів та соціальних педагогів»;
- тренінги :
 - 1) «Попередження насильства над дітьми в закладі освіти». Пройшли навчання та отримали сертифікати 46 учасників;
 - 2) «Дорослішай на здоров'я». Пройшли навчання та отримали сертифікати 22 учасники.

ПРОФІЛАКТИКА НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В ІНТЕРНЕТ І МЕДІАПРОСТОРИ

Сьогодні кожна дитина щоденно може наражатися на небезпеку з боку інтернет- і медіапростору: небезпечні соціальні групи, ігроманія, кіберкомунікативна залежність, кіберсексуальна залежність, нав'язливий вебсерфінг, кіберагресія, кібербулінг та інші. Але не варто залишати поза увагою й велику кількість можливостей для розвитку особистості та її професіоналізму, які може нести медіапростір.

Із метою профілактики негативних явищ, розкриття всіх аспектів сучасного медіапростору і створення підбірки соціальних роликів просвітницького спрямування для використання в роботі працівників психологічної служби в напрямі профілактичної та

просвітницької роботи у травні 2018 року проходив обласний мультимедійний проект «Медіапростір: можливість або...». Цей проект сприяв розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів, адже, створюючи відео, молодь критично осмислювала інформацію.

Узяли участь у проекті 23 заклади загальної середньої і професійної (професійно-технічної) освіти. Працівники психологічної служби системи освіти Миколаївської області та учні старшої школи закладів загальної середньої освіти в створених соціальних роликах розкрили теми:

- історія виникнення поняття «Кібербулінг», методи кібербулінгу, портрет учасників кібербулінгу, правила-поради для подолання кібербулінгу;
- позитивні і негативні аспекти медіапростору;
- медіаграмотність;
- ігроманія, комп'ютерна та інтернет-залежність;
- ознаки виникнення комп'ютерної залежності та інтернет-залежності;
- вільний час і відпочинок сучасної молоді;
- правила безпеки в Інтернеті;
- віртуальна агресія та шляхи подолання агресивних нападів, допомога батьків.

Просвітницький і профілактичний інструментарій за зазначеною тематикою розміщено в розділі «Відеотека психологічної служби Миколаївщини» (<http://www.moippo.mk.ua/index.php/psixologchna-sluzhba>).

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Управління власними емоціями і розуміння емоцій оточуючих – найважливіші якості, необхідні для успішної

педагогічної взаємодії. Концепція «Нова українська школа» висуває вимоги до високого рівня розвитку емоційного інтелекту як передумови можливості працювати за принципом «педагогіки партнерства».

Педагоги кожного дня дають раду стресовим ситуаціям і учні за цим спостерігають. Вони беруть приклад з того, як учитель справляється з роздратованістю, конфліктами та як підтримує дисципліну в класі.

Діти вчаться краще у дружньому та безпечному середовищі. Від спокою та організованості педагога початкової школи, його емоційної компетентності залежить, як формуватиметься «Я-концепція» дитини та розвиватимуться її естетичні, моральні й інтелектуальні почуття.

Ключовим принципом, що лежить в основі технологій розвивального навчання, – є опора на емоційну сферу дитини. Колективні емоційні переживання дітей молодшого шкільного віку для педагогів виступають основою для організації навчального процесу та формування пізнавального інтересу у школярів. Адже якщо матеріал, який надає педагог наймолодшим здобувачам освіти, не міститиме емоційного компонента, то діти не лише його не запам'ятають, а просто не сприйматимуть. І від того наскільки педагог здатен добре розуміти власні та дитячі емоції й уміти ними управляти, тобто від його емоційного інтелекту залежить успішність як самого процесу навчання, так і особистісного розвитку молодших школярів.

На виконання наказу департаменту освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації від 05.02.2018 № 70 «Про проведення моніторингового дослідження регіонального рівня «Рівень розвитку емоційного інтелекту сучасного вчителя», відповідно до річного плану роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, з метою виявлення рівня розвитку емоційного інтелекту вчителів початкової школи Миколаївської області у період із 19 до 26 лютого 2018 року за

допомогою інструменту форми Google проводилося опитування педагогів закладів загальної середньої освіти.

У дослідженні використовувалися тест Н. Холла «Визначення рівня емоційного інтелекту» й опитувальник Д. В. Люсіна «ЕмІн».

Загальна кількість респондентів – 754 (тест Н. Холла «Визначення рівня емоційного інтелекту» пройшли 362 респонденти міської місцевості та 392 респонденти сільської місцевості; на питання опитувальника Д. В. Люсіна «ЕмІн» відповіли 349 респондентів міської місцевості та 365 респондентів сільської місцевості).

Похибка вимірювання – 5 %.

Довірчий інтервал – 95 %.

Мета зазначеного вище дослідження – отримати емпіричні дані про рівень розвитку емоційного інтелекту вчителів початкової школи Миколаївської області.

Зіставлення та порівняння емпіричних даних за 2 тестами дає змогу представити узагальнений профіль емоційного інтелекту педагогів початкової школи (Рис. 2).

Рис. 2

Результати дослідження свідчать, що у більшості педагогів початкової школи рівень розвитку емоційного інтелекту знаходиться на середньому рівні – 43 %. Також необхідно звернути увагу, що 21% педагогів не вміє розпізнавати й управляти ні власними емоціями, ні емоціями інших.

Аналіз отриманих результатів дослідження свідчить про необхідність посилення просвітницької роботи серед педагогів із питання розвитку емоційного інтелекту.

Із метою підвищення рівня емоційного інтелекту педагогів початкової школи у 2018–2019 н. р. пропонуємо фахівцям психологічної служби провести :

- майстер-клас «Управління своїми емоціями», на якому ознайомити педагогів із психологічними методами зняття емоційної напруженості, емоційної відхідливості й емоційної гнучкості;
- тренінг «Спілкування та управління конфліктами» для розвитку міжособистісного інтелекту, формування навичок вербальної та невербальної комунікації, вміння згладжувати конфліктні ситуації, розпізнавати й інтерпретувати приховані наміри інших;
- тренінг «Емоційна компетентність» для розвитку внутрішньоособистісного інтелекту, формування здатності до самодисципліни, саморозуміння й самооцінки.

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

У складі формули Нової української школи визначено «педагогіку партнерства». Сутність педагогіки партнерства полягає в демократичному та гуманному ставленні до дитини,

забезпеченні їй права на вибір, на власну гідність, на повагу, права бути такою, якою вона є, а не такою, якою хоче її бачити вчитель. В основу нового підходу покладено демократизацію та гуманізацію взаємин між учителем та учнем, оптимістичний погляд на людину, зміну характеру взаємодії. Педагогіка співробітництва визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, який не відкидає різниці в їх життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість.

Фахівцям психологічної служби необхідно:

- акцентувати свою увагу на співпраці з педагогами, особливо початкової школи, розвивати у них навички безоціночного і ненасильницького спілкування, орієнтувати на потреби учня в освітньому процесі (дитиноцентризм);
- сприяти формуванню толерантного середовища в інклюзивних групах і класах, подоланню упередженого ставлення до дітей із особливими освітніми потребами.

Працівникам психологічної служби для розуміння своєї ролі в процесі реалізації Концепції «Нова українська школа» необхідно спрямувати свої зусилля на формування комплексу методик і вправ щодо формування таких умінь, навичок, **випускників закладів освіти:**

- логічно вирішувати складні завдання;
- критично мислити;
- креативність;
- управляти людьми, координувати їх та власні дії, взаємодіяти з членами колективу
- розвивати емоційний інтелект;
- швидко, вчасно приймати доречні, конструктивні рішення;
- бути клієнто-орієнтованим, уміти вести переговори;
- виявляти когнітивну гнучкість.

Значну увагу слід приділити формуванню у підростаючого покоління таких компетентностей:

– інформаційно-цифрова компетентність (медіаграмотність, навички безпечної поведінки в інтернеті та кібербезпека);

– уміння вчитися впродовж життя (розвивати навички визначати цілі (зокрема навчальні) та способи їх досягнення);

– соціальна і громадянська компетентності (уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів, підтримувати соціокультурне різноманіття);

– підприємливість (уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя);

– загальнокультурна грамотність (повага до різноманіття культурного вираження інших);

– екологічна грамотність і здорове життя (розвивати навички здорового способу життя).

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОБОТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ НА 2018–2019 Н. Р.:

- розвиток життєстійкості/стресостійкості учасників освітнього процесу;
- профілактика домашнього насильства і насильства в учнівському середовищі;

- збереження репродуктивного здоров'я, формування усвідомленого батьківства;
- профілактика посттравматичних стресових розладів у дітей та молоді в конфліктний та постконфліктний періоди;
- попередження суїцидальної поведінки;
- взаємодія інклюзивно-ресурсних центрів та фахівців психологічної служби в системі психолого-педагогічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами дошкільного та шкільного віку в умовах інклюзивного навчання;
- запобігання торгівлі людьми та найгіршим формам дитячої праці;
- формування позитивної орієнтації учнів на здоровий спосіб життя.

ПИТАННЯ, ЯКИМ СЛІД ПРИДІЛИТИ УВАГУ НА СЕРПНЕВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

- Забезпечення закладів освіти Миколаївської області працівниками психологічної служби у межах нормативної потреби.
- Забезпечення належними умовами праці методистів із психологічної служби районних (міських) методкабінетів (центрів), практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти.
- Уведення до інваріантної складової навчальних планів факультативів, спецкурсів, гуртків психологічного спрямування.
- Сприяння навчанню фахівців психологічної служби превентивним програмам.
- Здійснення психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Лабораторія практичної психології,
соціальної роботи та інклюзивного навчання

**ОРІЄНТОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ
ФАХІВЦІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»
НА 2018–2019 Н. Р.**

Методичний лист

Технічна верстка: А. В. Кірчей
Папір офсетний. Друк на різнографі
Формат 60x84/16

Умовно-друкованих арк. – 1,7
Обліково-видавничих арк. – 1,6
Гарнітура шкільна

Тираж 100
Замовлення № 21

Адреса редакції:
вул. Адміральська, 4-а,
м. Миколаїв, 54001
Тел./факс 37 85 89
<http://www.moippo.mk.ua>,
e-mail: psimoippo@gmail.com